

УДК 378.026:[37.011.3-051-044.352:78](045)

Наталія Соболь

Київський університет імені Бориса Грінченка

n.sobol@kubg.edu.ua

ЄДНІСТЬ ПРИНЦИПІВ КУЛЬТУРОВІДПОВІДНОСТІ ТА ДІАЛОГІЧНОСТІ
У ФОРМУВАННІ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

Анотація. У доповіді розглянуто зміст принципів формування художньо-творчої толерантності майбутнього вчителя музики, а саме діалогічності та культурновідповідності, охарактеризовано їх адаптацію у навчальний процес.

Ключові слова: толерантність, художньо-творча толерантність, педагогічні принципи, діалогічність навчання, культуровідповідність, полікультурність, майбутній вчитель музики.

Наталья Соболь

ЕДИНСТВО ПРИНЦИПОВ КУЛЬТУРОСООБРАЗНОСТИ И
ДИАЛОГИЧНОСТИ В ФОРМИРОВАНИИ
ХУДОЖЕСТВЕННО-ТВОРЧЕСКОЙ ТОЛЕРАНТНОСТИ
БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ МУЗЫКИ

Аннотация. В докладе рассматривается содержание принципов формирования художественно-творческой толерантности будущего учителя музыки, а именно диалогичности и культуросообразности, дано характеристику их адаптации в учебный процесс.

Ключевые слова: толерантность, художественно-творческая толерантность, педагогические принципы, диалогичность обучения, культуросообразность, поликультурность, будущий учитель музыки.

Natalia Sobol

UNITY BOTH OF PRINCIPLES

CULTURAL CONFORMITY AND DIALOGIC LEARNING IN FUTURE MUSIC TEACHER'S ARTISTIC TOLERANCE FORMATION

Summary. The article deals with definition of principles for successful future music teacher's artistic tolerance formation which are cultural conformity and dialogic learning; defines their adaptation into the teaching situations.

Key words: tolerance, artistic tolerance, pedagogical principles, dialogic learning, cultural conformity, multicultural learning, future music teacher.

Аналіз вітчизняних та зарубіжних досліджень засвідчив, що серед науковців значної уваги не приділялося вивченню проблеми толерантності особистості щодо естетичних та мистецьких явищ. Тому ми вирішили вивчити це питання та обґрунтувати необхідність формування художньо-творчої толерантності як естетичного феномену, що виникає у результаті досвіду комунікації людини з мистецтвом. Ми вважаємо, що художньо-творча толерантність – це здатність особистості до коректного сприйняття творів мистецтв, формування неупереджених уявлень про художній зміст творів, грамотного інтерпретування художнього тексту у відповідності до авторських, стилістичних та жанрових особливостей твору мистецтва.

Ми виділяємо низку принципів, які можуть сприяти формуванню художньо-творчої толерантності майбутнього вчителя музики, а саме принцип діалогічності, інтегративності, художньо-творчої індивідуалізації навчального процесу, креативності, рефлексивності, активності, фасилітації, толерантності, емоційної насиченості навчально-виховного процесу, культуровідповідності, полікультурності. У даному дослідженні ми хотіли б детальніше зупинитися на принципі діалогічності та культуровідповідності, як таких, що аргументують розвиток міжкультурно-комунікативних навичок майбутніх вчителів музики, наявність яких, на нашу думку, сприяє формуванню у студентів художньо-творчої толерантності.

Принцип діалогічності, як зазначає О. Отич, має важливе значення в освітньому процесі, адже саме діалог сприяє найкращому обміну інформації, комунікації та взаємозв'язку в освітньому просторі. Педагогічний діалог може проявлятися не лише як суб'єкт-суб'єктна взаємодія між викладачем та студентом, між студентами у групі, але і між особистістю та мистецьким твором (М. Бахтін, О. Отич, О. Рудницька та ін.) [1, ст. 148]. На думку вчених, діалог спонукає студентів до кращого розуміння культурного розмаїття у сучасному світі, досягнення їх спільних та відмінних рис, допомагає у самовираженні та становленні особистості майбутнього вчителя музики у полікультурному середовищі. Навчити майбутнього вчителя музики вести діалог не лише з суб'єктами, але й об'єктами творчого процесу, слухати та розуміти співрозмовника (чи то людину, чи то художній образ твору), співпереживати йому, означає розкрити його творчу індивідуальність, підвести до осмисленого музикування [3, с. 53-60].

Принцип діалогічності дозволяє розкрити творчий потенціал особистості кожного студента, направити його творчу енергію, знання, навички на коректне виконання творів різних жанрів та стилів. Вправлення у виконанні творів, обговорення методів, прийомів, творчих характеристик різних творів, вираження власних поглядів у процесі комунікації з викладачем, іншими студентами, невербальне спілкування з митцями, композиторами, виконавцями, художніми образами тощо. Ми вважаємо, що окреслені напрямки впровадження принципу діалогічності по своїй суті вже несуть ознаки толерантної взаємодії і тому є обов'язковими у формуванні художньо-творчої толерантності майбутнього вчителя музики.

Принцип культуровідповідності у мистецькій освіті, згідно з О. Отич, долучає студентську молодь до світової культури, розкриває сутність процесу глобалізації та взаємозалежності країн та народів [1, ст. 144]. Г. Падалка називає культуровідповідність “необхідною ознакою мистецької освіти в сучасних умовах, що зорієнтована на усвідомлення учнями мистецтва як соціального явища, на

осягнення значущості художньої культури в навколишньому бутті, на висвітлення соціальних функцій мистецької діяльності” [2, ст. 149]. Ми погоджуємося з науковцями і вважаємо, що художньо-творча толерантність майбутнього вчителя музики залежить від розуміння ним самотності культурних явищ та їх впливів на розвиток мистецтва. Мистецтво – це дійсно соціальне явище, адже воно є результатом діяльності людей для людей і воно є відзеркаленням культурної та національної ідентичності історичної епохи.

Таке бачення зближає принцип культуровідповідності з *принципом полікультурності*, в якому закладені засади формування та розвитку толерантності майбутніх вчителів музики. Це дає нам можливість стверджувати, що впровадження цих принципів у навчальний процес слугуватиме поглибленню знань з культури толерантної поведінки студентів, а значить покладе основу художньо-творчій толерантності майбутніх вчителів музики. Дослідники стверджують, що опанування культурними цінностями свого та інших народів сприятиме творчому розвитку особистості, що стане заохоченням до плідної художньо-творчої діяльності. О. Отич зазначає, що вивчення культурних особливостей різних соціальних угруповань дасть можливість не лише розширити знання студентів, але й зрозуміти та вдосконалити себе.

Формування художньо-творчої толерантності на принципах культуровідповідності та полікультурності направлене на підготовку майбутнього вчителя музики до відповідальності, яку він бере на себе при інтерпертуванні творів мистецтва. Стаючи співавтором при виконанні твору, майбутній вчитель музики повинен перейняти “правила гри”, які були заведені у культурному середовищі, сучасному автору твору, проявляти розуміння та повагу. Майбутній вчитель музики повинен бути гнучким та толерантним, адже його “співрозмовниками” є видатні композитори та авторитетні митці, творчу мотивацію яких йому потрібно осягти та “пропустити через себе”.

Отже, використання принципу діалогічності у поєднанні з принципами культуровідповідності та полікультурності забезпечує необхідними умовами для отримання важливого досвіду спілкування майбутнього вчителя музики з мистецтвом на засадах художнього взаєморозуміння, поваги та співпраці. Отримані, а потім закріплені знання і навички комунікації через осягнення культурних та ціннісних відмінностей минулих поколінь та сучасного світу повинні стати основою толерантного світогляду майбутніх вчителів музики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Отич О.М. Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання: теоретичний і методичний аспекти: Монографія / О.М. Отич; за наук. ред. І. А. Зязюна. – Чернівці: Зелена Буковина, 2009. – 752 с.
2. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г.М. Падалка. — К.: Освіта України, 2008. — 274 с.
3. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька : навч.-метод. посіб. / О.П. Рудницька. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2002. – 270 с.